

Кравчук О.Ю.

кандидат політичних наук кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Національний університет кораблебудування імені адм. Макарова

м. Миколаїв, Україна

Степаненко О.Г.

кандидат політичних наук

УДК 351.862.4

**МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ: КАДРОВІ
ЗМІНИ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ
ДЕМОКРАТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ**

Визначено політичну безпеку як безпеку комунікацій (особових, організаційних, друкарських) всередині політичної системи, тобто про безпосередню участь політичної еліти.

Проаналізовано взаємовплив категорій «політична еліта» та «політична безпека».

Ключові слова: політична безпека, кадрова політика, держава, модернізація, політична еліта, елітарні відносини, політична діяльність.

Сучасні суспільно-політичні процеси, нові виклики й загрози у внутрішній і зовнішній політиці держави дають всі підстави стверджувати, що питання політичної безпеки виходить на перший план в політичному просторі нашої країни і набуває своєї актуальності. Політичній еліті відведено стабілізуючу роль в системі забезпечення політичної безпеки держави.

Проаналізуємо взаємовплив даних категорій «політична еліта» та «політична безпека». Перш, ніж перейти безпосередньо до даного питання, необхідно окреслити сутність політичної еліти на теренах сучасної України.

Найвидатнішими класиками, які вдавалися до аналізу сфери елітарних відносин звісно є Г. Моска, В. Парето, Н. Макіавеллі, М. Бердяєв, П. Сорокін, М. Вебер, Ф. Ніцше, З. Фрейд, Е. Фромм. Саме ця плеяда науковців поклала основу подальшої науки – елітології, оскільки вони одними із перших дали

визначення даному поняттю, охарактеризували особливості, роль та систему функціонування.

На теренах України проблематикою еліти вперше почали займатися такі дослідники, як: Г. Грабовський, Д. Донцов, І.Лисяк-Рудницький, В. Липинський, Я. Пеленський.

Стосовно новітніх досліджень у сфері елітології, слід виокремити роботи таких науковців як М. Афанасьєва, Г. Ашина, І. Бережної, О. Білого, Д. Видріна, С. Наумкіної, Д. Короткова, І. Куколева, О. Куценко, Б. Кухти, Л. Мандзій, М. Михальченка, В. Потульницького, М. Шульги тощо.

Політична еліта - це доволі значний прошарок у суспільстві, де сконцентровано великі економічні, військові, фінансові, наукові, інформаційні, політичні, ідеологічні, культурні та інші важелі, за допомогою яких ця частина суспільства впливає на владні структури, на важливі політичні рішення, взагалі на політичну ситуацію в державі. [1].

Така загальнодержавна еліта, як правило, складається з кількох еліт: фінансової олігархії, власників інформаційних засобів, військової верхівки, промислових магнатів, дипломатів, відомих вчених, «чиновничого» істеблїшменту. Разом ці еліти утримують під контролем усі державні структури, рекрутують зі своїх рядів представників усіх органів влади. Частина політологів відносить до політичної еліти лише представників владних структур як загальнодержавного рівня, так і місцевих органів управління. Такий підхід більше характерний для новостворених держав, для перехідних політичних періодів. Таку політичну еліту називають “формальною” в політології. Наприклад, політичну еліту становлять чиновники адміністрації президента, урядовці, парламентарі, чиновники органів регіонального управління[3].

З огляду на вищевказане, можемо стверджувати, що політична еліта в Україні характеризується саме такими особливостями у своєму функціонуванні. Окреслимо основні функції політичної еліти.

Роль еліти в політичній діяльності кожного суспільства відображають її функції:

- 1) еліти відіграють найважливішу роль у визначенні політичної волі соціальних груп, всього суспільства, у виробленні механізмів реалізації цієї волі;
- 2) еліти покликані формувати політичні цілі своєї групи;
- 3) еліти регулюють діяльність політичного представництва групи, дозуючи підтримку, посилюючи або обмежуючи її;
- 4) еліти є основним резервом керівних кадрів, центром добору й розміщення керівників на різних ділянках політичної діяльності та державного управління.

Таким чином, з огляду на вищезазначене, можемо стверджувати, що сучасна політична еліта України має ознаки закритої підсистеми, яка є характерною для класичних, авторитарних і тоталітарних суспільств. Під час розпаду Радянського Союзу значна частина сучасної правлячої політико-управлінської еліти залишилась на своїх посадах у центральних та місцевих органах державної влади. Це призвело до прояву так званої «номенклатури», оскільки зміна політичного режиму не призвела до зміни політико-управлінської еліти. [1]

Попередня теза дає всі підстави стверджувати, що політична еліта в Україні знаходиться на етапі своєї трансформації, і докорінної зміни якої після розпаду СРСР так і не відбулося, що наразі деструктивно впливає на інші сфери політичного простору та процеси забезпечення нашої держави. Яскравим прикладом виступає процес забезпечення політичної безпеки держави.

Сучасна інтерпретація цього процесу зачіпає не тільки інтереси влади, політики і держави, але і інтереси тих, на кого направлена влада, тобто виникає потреба не тільки в захисті влади, але і в захисті громадян від влади і можновладців, які можуть заподіяти шкоду своїм свавіллям, помилками, прорахунками. ХХ століття показало безліч прикладів подібних випадків, коли люди страждали від божевільної політики, авторитарно репресивних політичних систем і режимів, неспроможних лідерів, безладного владарювання (війни, кризи, репресії, руйнування держав і т. д.). Однією з основних причин низької ефективності системи забезпечення політичної безпеки, як видається, стала висока корумпованість та недостатній фаховий рівень керівників державних суб'єктів згаданої системи.

Зважаючи на вище зазначене, ми можемо говорити, що політична безпека буде тісно пов'язана не тільки з процесом ухвалення рішень (послідовним дотриманням процедур ухвалення рішень), але і більшою мірою з процесами комунікації всередині політичної системи. Тому, ми можемо визначити політичну безпеку як безпеку комунікацій (особових, організаційних, друкарських) всередині політичної системи, тобто про безпосередню участь політичної еліти.

Література

1. Косвінцев О. Люстрація: як українцям очистити владу від «накипу»? Електронний ресурс] / Косвінцев. –Режим доступу: http://zaxid.net/news/showNews.do?lyustratsiya_yak_ukrayintsyam_ochistiti_vladu_vid_nakipu&objectId=1286662
2. Кравчук О. Ю. Політична безпека як критерій реалізації функцій політичної системи держави. *Науковий вісник*. Одеський національний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. Науки: економіка, політологія, історія. 2013. № 14 (193). С. 87–89.
3. Крюков О. І. Політико-управлінська еліта України як чинник державотворення Монографія. [Електронний ресурс]. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Monogr/d7e5c57e-5875-45af-92dd-57ba3a681431.pdf
4. Юськів Х. В. Нові виклики та загрози для системи національної безпеки держави в умовах трансформації системи міжнародних відносин на глобальному й регіональному рівнях: теоретико-методологічні та прикладні аспекти. URL: [file:///C:/Users/USER/Downloads/2903-10629-1-PB%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/USER/Downloads/2903-10629-1-PB%20(2).pdf).
5. Степаненко, О., (2016), Люстрація як форма зміни політичної еліти, Україна і світ: теоретичні й практичні аспекти сучасного політичного процесу, колективна моногр., кер.кол.авт. і наук. ред. д. політ. н., проф. Н.О.Ніколаєнко, Херсон, Грінь Д.С., 155-188.